

KRONIKA

Prof. RNDr. Cyril Varček, CSc., päťdesiatročný

Uprostred čínorodej práce sa 26. novembra 1978 dožil päťdesiatich rokov prof. RNDr. Cyril Varček, CSc., vedúci Katedry nerastných surovín Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a významný predstaviteľ slovenskej ložiskovej geológie.

Jubilant sa narodil v Hornom Srní v okrese Trenčín. Po maturite na Štátnej učiteľskej akadémii v Bánovciach nad Bebravou začal v roku 1948 študovať na Prírodovedeckej fakulte UK prírodopis a zemepis. Od 3. ročníka sa špecializoval na geológiu. Vysokoškolské štúdiá dokončil na Prírodovedeckej fakulte Karlovej univerzity v Prahe roku 1952 a tam hneď po ukončení získal titul RNDr. Po návrate na bratislavskú fakultu, kde bol asistentom na mineralogicko-petrografickom ústave už ako študent, absolvoval vedeckú aspirantúru na novozriadenej katedre nerastných surovín u doc. RNDr. B. Cambela. Tam zároveň začal prvýkrát na Slovensku systematicky prednášať ložiskovú geológiu. V roku 1959 obhájil dizertačnú prácu Metalogenetické pomery okolia Rožňavy v Spišsko-gemerskom rudohorí, a získal vedeckú hodnosť kandidáta geologicko-mineralogických vied. V roku 1961 sa habilitoval

prácou Postavenie sideritovej mineralizácie v Západných Karpatoch a jej vývoj v čase a priestore a začiatkom roku 1963 sa stal docentom ložiskovej geológie. Po odchode prof. Cambela do Slovenskej akadémie vied sa v roku 1963 stal prof. Varček vedúcim Katedry nerastných surovín a geochemie Prírodovedeckej fakulty UK. Mimoriadnym profesorom ložiskovej geológie je od r. 1973.

Pri pohľade na 26-ročné pôsobenie jubilanta na fakulte i mimo nej treba vysoko hodnotiť jeho široký záber. Významne prispel k výchove niekoľko sto absolventov geológie. Z nich sa asi 150 zameralo priamo na ložiskovú geológiu a predstavujú už významnú časť geologických kádrov pracovísk základného i aplikovaného výskumu, prieskumu a ťažby nerastných surovín na Slovensku. Mnohých priamo viedol pri diplomových a neskôr pri rigorózných a aspirantských prácach, mnohých usmerňoval ako konzultant, recenzent či oponent ich výskumných správ a publikácií.

Významný je jubilantov prínos do rozvoja slovenskej vedy. Hoci je rodákom zo západného Slovenska, už od študentských rokov sa mu stala najbližšou naša najvýznamnejšia rudná oblasť — Spišsko-gemerské rudohorie — a z nej najmä Rožňava, Nižná Slaná, Čučma, Medzev, Drnava, Zlatá Idka, Hnilec. Svojou mravčou prácou výrazne rozšíril najmä poznatky o minerálnom zložení rúd, opísal mnohé minerály, ktoré boli dovtedy v tejto oblasti neznáme.

Najdôležitejšie rozpracoval otázky sukcesie a regionálnej zonálnosti hydrotermálnej mineralizácie, ako aj problémy vzniku, zdroja a veku zrudnenia v celej oblasti. V neskoršom období sa zaoberal aj problémami metalogenetického vývoja celých Západných Karpát. Dôležitá bola jeho účasť v príprave komplexnej geologicko-ložiskovej štúdie Spišsko-gemerského rudohoria. Vypracoval hlavné kapitoly jej ložiskovej časti a zostavil metalogenetickú mapu tejto oblasti v mierke 1 : 50 000.

Jubilant priekopnícky aplikoval niektoré moderné metódy pri výskume minerálov (napr. Ni — Co-minerálov, Bi-sulfosolí, uránovej mineralizácie a i.). Osobitne treba vyzdvihnúť aplikáciu termometrických metód pri bádaní sfaleritov, karbonátov a ďalších minerálov.

Výskumnú prácu zameriaval prof. Varček na dôležité teoretické a praktické problémy, preto je už dlhé roky koordinátorom hlavnej úlohy štátneho programu základného výskumu ložísk nerastných surovín na Slovensku a v ostatnom období sa vo veľkej miere zúčastňuje aj na riešení metalogenézy celého alpskeho pásma v rámci multilaterálnej spolupráce akademií vied socialistických krajín.

Prof. Varček vykonal kus práce pri organizácii a vedení kongresov, konferencií, sympózií, zjazdov a exkurzií s medzinárodnou účasťou u nás a sám sa zúčastnil na podobných podujatiach v zahraničí. Navštívil rad vedeckých a vysokoškolských pracovísk a ložísk v ZSSR, Poľsku, Rumunsku, Bulharsku, Maďarsku, NDR, Rakúsku, NSR, Veľkej Británii a v Kanade, čo mu umožnilo získať široký prehľad o problematike rudných ložísk a metodike ich výskumu.

Presvedčivým dôkazom o rozsiahlej a plodnej činnosti jubilanta je aj jeho publikačná činnosť. Napísal do 60 odborných príspevkov v našich aj zahraničných odborných časopisoch a zborníkoch. Nezanedbával ani vedecko-popularizačnú a osvetovú činnosť. Publikoval niekoľko prác popularizačného charakteru, mal viaceré prednášky pre širšiu verejnosť, vypracoval scenár na inštaláciu ložiskového oddelenia Slovenského banského múzea D. Štúra v Banskej Štiavnici a dlhé roky pracuje v Socialistickej akadémii SSR.

Pri tejto príležitosti nemožno obísť ani rozsiahlu činnosť jubilanta v mnohých funkciách. Počas 20 rokov pracoval v rozličných funkciách v našej Slovenskej geologickej spoločnosti pri SAV, naposledy bol 8 rokov jej predsedom. Je členom IAGOD a členom jeho Čs. výboru, členom Čs. výboru COFFI, členom Čs. komisie KBGA pre mineralógiu a geochemiu, členom Čs. národného geologického komitétu, koordinačnej rady kľúčovej úlohy pri ČSAV a radu ďalších odborných, pedagogických a kvalifikačných komisií, vedeckých rád a redakčných rád Geologického zbor-

níka SAV, časopisu Mineralia slovaca a Acta geologica et geographica Universitatis Comenianae.

Popri rozsiahlej pedagogickej a vedeckej činnosti prof. C. Varček vykonával a aj v súčasnosti vykonáva funkcie v politických a spoločenských organizáciách na Prírodovedeckej fakulte UK.

Sústavné úsilie jubilanta a katedry, ktorú vedie, spolupracovať s ostatnými geologickými inštitúciami na Slovensku ocenili pamätnými medailami Vysoká škola technická v Košiciach, Geologický prieskum, n. p., Spišská Nová Ves, Železorzudné bane Rudňany, Technické múzeum Košice a Čs. uránový priemysel.

Päťdesiatročné jubileum prof. RNDr. Cyrila Varčeka, CSc., nie je medzníkom v jeho práci. Zastihuje ho v plnej sviežosti a pracovnom nadšení. Celá naša geologická a banícka verejnosť oceňuje jubilanta ako významného pedagóga, vedca, odborníka, ale aj ako priateľského, kolegiálneho a optimizmom prekypujúceho človeka. Na jeho významné životné jubileum mu blahoželáme a prajeme veľa ďalších životných a pracovných úspechov pri rozvíjaní slovenskej ložiskovej geológie.

M. Háber

Pokračovanie zo s. 568

rozšírením v thuringu. Smerom na V čiastočne pokračujú na území ZSSR. Samostatnú skupinu bazénov smeru S—J predstavuje západouralská oblasť.

Vo všetkých uvedených oblastiach možno smerom od podložia po nadložie (od autunu do saxónu a thuringu) pozorovať rozširovanie bazénov smerne, t. j. generálne od S na J v dnešnom ponímaní orientácie. Z ďalších prác bola zaujímavá litologická štúdia dr. H. Lütznera — dr. J. Ellenberga — dr. F. Falka (Jena) a dr. D. N. Clarka (Rijswijk), ako aj kolektívna práca o vzťahu paleogeografie permu a nálezísk nafty a plynu prof. dr. S. Depowského — dr. T. M. Peryta — dr. T. S. Piatkowského — dr. R. Wagnera (Varšava).

V elaboráte ani v diskusii nebola zmienka o vzťahu k bazénom alpídnej Európy, v ktorej je perm hlavne smeru V—Z, ani údaje o paleomagnetickom výskume, ktoré by pôvodné usmernenie vymedzených sedimentárnych oblastí mohli spresniť.

Problémami vulkanickej činnosti v perme sa zaoberalo mnoho referátov a ich kladom bola podrobná paleovulkanická analýza bazénov, charakteristika magmatických sérií a riešenie ich genézy. Prof. dr. W. Ryka (Varšava) analyzoval prejavy acidného a intermediárneho vulkanizmu v bazénoch na území PLR v stratigrafickom rozpätí vrchný vestfál — stefan — autun — saxón. Následnosť petrografických typov v uvedenom období bola lamprofýr — diabáz — porfýrit.

Dr. K. Schwab (Mainz) predložil paleovulkanickú analýzu južnej časti saarskej panvy s podrobným členením na bázičné eruptíva alkalicko-vápenatej (CA) magmatickej série a bázičné eruptíva s výrazným tholeitovým trendom (TH). V perme sliezkej panvy dr. R. Benek (Berlín) vyčlenil v thuringu tri vulkanické formácie od podložia po nadložie: 1. bazalt — ryolit — andezit $\pm$ ignimbrity, 2. ryolit — andezit $\pm$ ignimbrity, 3. bazalt.

Z prác o vulkanoklastických horninách zaujal referát dr. A. Maliszewskej (Varšava) obsahujúci nové klasifikácie pyroklastik autunu v západnom Poľsku.

Z ostatných referentov zaujal dr. S. N. Janev (Sofia) litologicko-tektonickou analýzou permu severnej časti Balkánu a dr. B. L. Čuvašov (Sverdlovsk) litologicko-stratigrafickou prácou zo západouralskej oblasti.

Z nerastných surovín bol hlavný dôraz na Cu-rudách uvedených bazénov. Dr. G. Dreyer (Mainz) predložil materiály zo saarského trógu, dr. A. Rydzewski (Varšava) nové výsledky o polymetalickom zrudnení v zechsteine vystupujúcom v podloží mladších útvarov. Diagenetickou remobilizáciou v medených pieskovcoch predsudetskej monokliny sa zaoberal dr. M. Banas — dr. W. Salamon — dr. W. Mayer (Krakov).